

RAPORT Z BADANIA JAKOŚCIOWEGO

NA POTRZEBY REALIZACJI ZAMÓWIENIA POD NAZWĄ:

Przeprowadzenie analizy obszaru funkcjonalnego „Pętla Mazurska”

*w ramach projektu „Planowanie Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego
wokół drogi wodnej łączącej Krainę Wielkich Jezior Mazurskich
z Pojezierzem Elckim i Kanałem Augustowskim. Etap I”*

OPRACOWANA PRZEZ

LIPIEC 2014, GDAŃSK

SPIS TREŚCI

Nota metodologiczna.....	3
Indywidualne wywiady pogłębione z przedsiębiorcami.....	3
Indywidualne wywiady pogłębione z władzami gmin i powiatów	4
Wywiady eksperckie	5
Analiza obszaru funkcjonalnego „Pętla Mazurska”	6
Potencjał obszaru funkcjonalnego	6
Turystyka w regionie	7
Przedsiębiorczość na terenach obszaru funkcjonalnego	7
Infrastruktura na terenie obszaru funkcjonalnego	8
Wpływ budowy szlaku wodnego łączącego Wielkie Jeziora Mazurskie z Kanałem Augustowskim na sytuację w regionie	9
Przyszłość regionu.....	10
Charakterystyka poszczególnych miejscowości leżących wzdłuż planowanego szlaku wodnego	11
Miasto Giżycko.....	11
Gmina Giżycko	13
Bystry	13
Gajewo.....	13
Gmina Miłki	14
Kleszczewo	14
Miłki	14
Przykop	15
Marcinowa Wola	15
Gmina Orzysz.....	16
Cierzpięty	16
Ublik.....	17
Góra	17
Okartowo	17
Orzysz.....	18
Załączniki – narzędzia badawcze	20
Załącznik 1. Scenariusz indywidualnego wywiadu pogłębionego (IDI) z przedsiębiorcami	20
Załącznik 2. Scenariusz indywidualnego wywiadu pogłębionego (IDI) z władzami gmin i powiatów	21
Załącznik 3. Scenariusz wywiadu eksperckiego	23

Nota metodologiczna

Niniejszy dokument stanowi opracowanie jakościowego komponentu badania w ramach analizy obszaru funkcjonalnego „Pętla Mazurska”, zrealizowanego przez firmę EU-Consult na zlecenie Gminy Orzysz. Badanie przeprowadzone zostało w ramach projektu „Planowanie Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego wokół drogi wodnej łączącej Krainę Wielkich Jezior Mazurskich z Pojezierzem Ełckim i Kanałem Augustowskim. Etap I”, współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2007-2013 (Konkurs dotacji na działania wspierające jednostki samorządu terytorialnego w zakresie planowania miejskich obszarów funkcjonalnych, ogłoszony przez Ministerstwo Rozwoju Regionalnego).

Badanie przeprowadzone zostało metodą indywidualnych wywiadów pogłębionych (z języka angielskiego: *Individual In-Depth Interview* – IDI). Jest to jakościowa technika pozyskiwania danych, której istotą jest uzyskiwanie szczegółowych informacji od jednego respondenta, bez wpływu osób trzecich. Polega ona na przeprowadzeniu z wytypowaną osobą ustrukturyzowanej rozmowy, która ma na celu uzyskanie konkretnych informacji w sposób planowy i metodyczny, według określonego schematu. Takie wywiady prowadzi się, kiedy są poruszane zagadnienia kontrowersyjne, osobiste, intymne oraz podczas badania złożonych, wieloetapowych procesów postępowania, a takim m.in. jest delimitacja obszarów funkcjonalnych. Standaryzacja poruszanych zagadnień, a w szczególności celu rozmowy, pozwala na uzyskanie informacji istotnych z punktu widzenia celów badania. Charakter rozmowy i duża swoboda w komunikacji ułatwiają zaś pogłębianie poruszanych zagadnień i wyjaśnianie zdiagnozowanych zjawisk. Indywidualne wywiady pogłębione mają na celu przede wszystkim odpowiedzenie na pytanie, dlaczego dane zjawisko występuje, a nie samo proste stwierdzenie jego występowania. Mała liczebność populacji oraz konieczność uzyskania wiedzy o konkretnych zjawiskach i mechanizmach sprawiają, że wywiady pogłębione są idealną techniką służącą realizacji założonych celów.

W ramach jakościowego komponentu badań Wykonawca przeprowadził **25 indywidualnych wywiadów pogłębionych** (IDI) z trzema opisanymi poniżej grupami respondentów. Należeli do nich:

- przedsiębiorcy, którzy prowadzą działalność związaną z turystyką – 15 wywiadów;
- włodarze (lub przedstawiciele władz) gmin i powiatów – 6 wywiadów;
- eksperci – 4 wywiady.

Wszystkie wywiady przeprowadzone zostały przez doświadczonego moderatora na podstawie scenariuszy, które zamieszczone zostały w załączniku.

Indywidualne wywiady pogłębione z przedsiębiorcami

Badanie zostało przeprowadzone **na próbie 15 osób**, przedsiębiorców, którzy prowadzą działalność gospodarczą związaną z turystyką na terenie gmin – partnerów projektu. Wykonawca przeprowadził wywiady IDI z następującymi grupami przedsiębiorców:

- gospodarstwa agroturystyczne,
- hotele i pensjonaty,
- restauracje,

- porty/mariny,
- wypożyczalnie jachtów,
- firmy organizujące turystyczny transport wodny (gł. spływy kajakowe).

Nastąpił **celowy dobór próby**: do udziału w badaniu wybrane zostały te podmioty gospodarcze, wobec których na podstawie analizy *desk research* zostało uznane, że inwestycja łącząca Wielkie Jeziora Mazurskie z Kanałem Augustowskim mogłaby przynieść istotną zmianę ich potencjału rozwojowego. Szczegółowy rozkład próby przedstawiony został w poniższej tabeli.

Tabela 1. Rozkład próby indywidualnych wywiadów pogłębionych z przedsiębiorcami z podziałem na rodzaj działalności

Rodzaj działalności	Wielkość próby
Gospodarstwa agroturystyczne	3
Hotele i pensjonaty	2
Restauracje	2
Porty/mariny	3
Wypożyczalnie jachtów	2
Firmy organizujące turystyczny transport wodny (gł. spływy kajakowe)	3
Razem	15

Wywiady przeprowadzono we wszystkich czterech gminach partnerstwa, tj.:

- Miasto Giżycko,
- Gmina Giżycko,
- Gmina Miłki,
- Gmina i Miasto Orzysz.

Zagadnienia poruszane w trakcie indywidualnych wywiadów pogłębionych z przedsiębiorcami ogniskowały się wokół sfery gospodarczej, a dokładnie wokół funkcjonowania branży turystycznej na terenach gmin partnerstwa.

Indywidualne wywiady pogłębione z władzami gmin i powiatów

W badaniu wzięło udział **6 osób**:

- 4 przedstawicieli władz gmin wchodzących w skład partnerstwa (tj. Gmina Miasto Giżycko, Gmina Giżycko, Gmina Miłki oraz Gmina i Miasto Orzysz);
- 2 przedstawicieli władz powiatów, na terenie których znajdują się wchodzące w skład partnerstwa gminy (tj. powiat piski, powiat giżycki).

Zagadnienia poruszane w trakcie indywidualnych wywiadów pogłębionych z władzami gmin i powiatów dotyczyły profilu i potencjału rozwojowego miejscowości leżących wzdłuż planowanego szlaku wodnego, a także inwestycji planowanych w tych miejscowościach.

Wywiady eksperckie

Wykonawca przeprowadził **4 wywiady eksperckie** z ekspertami ds. turystyki oraz inwestycji w turystyce. Uczestnikami wywiadów byli eksperci z czterech organizacji związanych z turystyką:

- Lokalna Organizacja Turystyczna,
- Warmińsko-Mazurski Związek Żeglarski,
- Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajobrazowe,
- Polska Organizacja Turystyczna.

Nastąpił **celowy dobór próby**. Uczestnikami badania byli eksperci do spraw turystyki oraz inwestycji w turystyce z ww. organizacji, których wiedza i doświadczenie pozwoliła odpowiedzieć na pytania niezbędne do realizacji celów badania.

Zagadnienia poruszane w trakcie wywiadów eksperckich dotyczyły gmin partnerstwa oraz ich potencjału pod kątem możliwości rozwoju turystyki, a także wpływu przedsięwzięcia, jakim jest planowana budowa szlaku wodnego łączącego Wielkie Jeziora Mazurskie Pojezierzem Ełckim i Kanałem Augustowskim na skalę przyszłych inwestycji na terenie obszaru funkcjonalnego oraz na zmianę potencjału turystycznego regionu.

Analiza obszaru funkcjonalnego „Pętla Mazurska”

Potencjał obszaru funkcjonalnego

Potencjał i jednocześnie atrakcyjność obszaru funkcjonalnego „Pętla Mazurska” warunkowane są przede wszystkim przez korzystne położenie w Krainie Wielkich Jezior Mazurskich: *Bezwzględnie naszą największą zaletą jest nasze naturalne położenie. Środowisko naturalne, przyrodnicze... Również to nasze położenie w pobliżu granicy z Litwą, Białorusią i Rosją.* Głównym potencjałem i kierunkiem rozwoju regionu jest w związku z tym branża turystyczna.

Wyjątkowość regionu związana jest z jego warunkami naturalnymi – obecnością jezior i lasów, walorami krajobrazowymi i przyrodniczymi: *Poza ogromną liczbą jezior mamy też tutaj unikalne gatunki ptaków, zwierząt... I myślę, że to też jest ciekawe dla mieszkańców z innych regionów Polski i Europy.*

Oprócz walorów przyrodniczo-krajobrazowych podstawowym czynnikiem warunkującym atrakcyjność regionu jest „cisza i spokój”. W związku z faktem, że tereny wokół planowanego szlaku wodnego są w głównej mierze rolnicze i oddalone od głównego szlaku turystycznego, znajdujące się na nich miejscowości pozbawione są zgiełku charakterystycznego dla dużych kurortów i są jednocześnie nieco odizolowane od głównego szlaku. Jeden z badanych określił je jako: *miejscowości dla wtajemniczonych*. Ponadto inny respondent wskazał także na specyfikę budownictwa na tych terenach, które: *jest mało otwarte, więc daje wrażenie takiej intymności w poszczególnych obiektach, domostwach.*

Problemem obszaru funkcjonalnego jest fakt, że teren jest mało rozreklamowany. O ile rozpoznawalność marki Wielkich Jezior Mazurskich jest bardzo duża i jest to region bardzo znany w Polsce i w Europie, o tyle gminy obszaru funkcjonalnego „Pętla Mazurska” są terenem mniej znanym. W celu rozwoju pod kątem turystyki obszar ten musi postawić na promocję i stworzenie kompleksowego produktu turystycznego: *Musimy przekształcać się w tym kierunku, żeby turystom oferować nie tylko przewozy drogą wodną, ale również towar w postaci gotowego produktu turystycznego, z powodu którego chcieliby tu przyjechać.*

Duży potencjał wymaga jednak odpowiednich przedsięwzięć, które będą w stanie go uaktywnić. Należy do nich w szczególności budowa szlaku wodnego łączącego Wielkie Jeziora Mazurskie z kanałem Augustowskim: *To jedna z głównych możliwości, która przyczyni się właśnie do bardziej dynamicznego rozwoju. Do rozwoju całego regionu, a nie tylko gminy.* Jeden z ekspertów wymagane przy tym prace kreśli następująco: *Wybudowanie drogi wodnej między Tyrkłem a Buwełnem. Następnie udrożnienie i uregulowanie poziomu jeziora Buwełno i zrobienie tak samo drogi wodnej do Giżycka. Zrobienie drogi wodnej o głębokości gwarantowanej między jeziorem Niegocin i następnym.* Nowy szlak jest potrzebny, bowiem w tej chwili system turystyki wodnej w regionie WJM opiera się na zasadzie „windy”, czyli trasie z Węgorzewa przez Mikołajki na J. Śniardwy i z powrotem przez Mikołajki i Giżycko do Węgorzewa. Wszystkie miejscowości, które znajdują się obok tego szlaku mają mocno ograniczone możliwości rozwoju: *Są to małe miejscowości, głównie położone na terenie gminy Miłki – jednej z gmin powiatu giżyckiego (takie miejscowości jak Cierpięty, Konopki...). Tak więc budowa tego szlaku na pewno bardzo wpłynie na te tereny i pomoże w ich rozwoju.*

Turystyka w regionie

Jak przekonują uczestnicy wywiadów eksperckich przemysł turystyczny na terenie Wielkich Jezior Mazurskich, a także na terenie obszaru funkcjonalnego cały czas się rozwija. W kontekście branży żeglarskiej rozwój ten jest tak duży, że: *Coraz gęściej jest na jeziorach, coraz więcej jest jachtów, ale między innymi związane jest to z tym że one muszą popłynąć w jedną stronę i wrócić. I robi się w tej chwili na wielkich jeziorach mazurskich tłok.* Powstanie nowego szlaku wodnego z pewnością częściowo rozładowałoby ten ruch.

Stopień rozwoju turystyki w obszarze funkcjonalnym „Pętla Mazurska” jest dużo niższy niż na głównym szlaku (Węgorzewo przez Giżycko, Mikołajki do Rucianego-Nidy), zatem budowa Małej Pętli zaktywizuje wschodnią stronę Jeziora Śniardwy i wpłynie przede wszystkim na gminę Miłki (oraz częściowo Orzysz), która jest omijana z powodu braku połączenia z wielkimi jeziorami. Zwiększenie dostępności i żeglowności jezior miałoby pozytywny wpływ na ten obszar, ponieważ przełożyłoby się na zwiększenie liczby turystów, a tym na samym rozwój przedsiębiorczości w branżach związanych z turystyką. W chwili obecnej do miejscowości położonych wzdłuż jezior Wojnowo czy Buwełno przybywa niewielka liczba turystów, głównie drogą lądową, w związku z czym: *inwestycje pro-żeglarskie nastawione na tę grupę są w tym regionie właściwie zminimalizowane.* Oprócz problemów z żeglownością, barierą rozwoju potencjału turystycznego obszaru funkcjonalnego jest także niewystarczająca, zdaniem badanych, infrastruktura turystyczna: *Na naszym terenie jest dosyć mała baza noclegowa w stosunku do liczby turystów, których chcielibyśmy mieć, brak atrakcji turystycznych.*

Perspektywą rozwoju regionu w kontekście turystyki oprócz wspomnianej budowy szlaku wodnego jest nacisk na przedłużenie sezonu turystycznego, czyli poszerzenie oferty już istniejących ośrodków, remont nawierzchni dróg łączących poszczególne miejscowości, budowa szlaków rowerowych, czy kajakowych, powstanie stadnin koni, a także powstanie dodatkowych przystani dla łodzi, w szczególności tzw. ekomarin (*Na pewno ekomaryny, ich struktury są bardzo pożądane i chwalone przez klientów*). Inną popularną obecnie nowością są tzw. house-boaty, których rynek, zdaniem ekspertów jest obecnie na etapie bardzo dużego wzrostu. Budowa planowanego szlaku spowoduje, że także takimi jednostkami będzie można przepłynąć jeziora.

Przedsiębiorczość na terenach obszaru funkcjonalnego

Sytuacja osób prowadzących działalność gospodarczą na terenie gmin partnerstwa była najczęściej określana jako średnia lub przeciętna, przy czym jedynie pojedynczy badani określali ją jako dobrą lub też, z drugiej strony, jako wyjątkowo złą. Podstawowym czynnikiem tego, że przez większość badanych przedsiębiorców związanych z branżą turystyczną sytuacja nie została określona jako dobra była mała liczba turystów, którzy wybierają bardziej znane ośrodki turystyczne na terenie Wielkich Jezior.

Przedsiębiorcy, którzy działają na terenie obszaru funkcjonalnego wspominają głównie o tych samych barierach, które dotyczą przedsiębiorców w innych regionach Polski, tj. o obciążeniach

podatkowych, składkach ZUS i braku środków na inwestycje. Barię, która dotyczy całego regionu jest także pogoda – w przypadku jej załamania turyści nie przyjeżdżają, a to z kolei przekłada się bezpośrednio na rentowność branży turystycznej. Wiąże się z tym także relatywnie krótki czas trwania sezonu turystycznego. Do barier należy także wiarygodność niektórych ośrodków turystycznych, jeden z badanych przedsiębiorców wspomina bowiem o fałszowaniu informacji na swój temat przez właścicieli niektórych obiektów noclegowych: *Jak raz się na stronie internetowej poda niewłaściwe dane, no to później taki gość przyjedzie raz, później nie przyjedzie. Trzeba zawsze pisać prawdę.* Kolejną kwestią są ograniczenia związane z prawem wodnym i dostępnością jezior. Miejscowości położone nad jeziorami Wojnowo czy Buwełno mają ograniczony dostęp do szlaku żeglownego, ponieważ, jak mówi jeden z przedstawicieli gminy Miłki, *jest tutaj region objęty „strefą cisy” i można wpływać tylko żaglówkami.* Poza tym niektóre dopływy są bardzo płytkie, co automatycznie blokuje możliwość wpłynięcia w ten region większych jednostek.

Barierą całego obszaru funkcjonalnego jest także relatywnie niewielka na tle kraju liczba przedsiębiorstw, a co za tym idzie, mała liczba miejsc pracy i wysokie bezrobocie: *Jest bardzo mało prywatnych biznesów i przedsiębiorstw. Są to przedsiębiorstwa, które zapewniają tak naprawdę tylko produkty na rynek lokalny, np. piekarnia. Ze względu na jeszcze małe zainteresowanie turystów, bardzo słabo jest rozwinięta gospodarka i infrastruktura okołoturystyczna.* Problemem dla przedsiębiorców działających w branży turystycznej jest też szara strefa: czyli wynajmowanie jachtów przez osoby które nie prowadzą działalności.

Przedstawiciel gminy Miłki podkreśla, że władze dużo czynią ku temu, aby ułatwiać rozwój branży turystycznej: *My jakby wychodzimy trochę naprzeciw, ponieważ opracowujemy plan zagospodarowania przestrzennego w tych rejonach, który, po uchwaleniu, umożliwi lokalizowanie w obrębie przybrzeżnym obiektów turystycznych i obiektów związanych z obsługą ruchu żeglarskiego.*

Planowane rozszerzenie szlaku zwiększy też możliwości mieszkańców, którzy będą mogli się rozwijać i poszerzać swoją ofertę, która w tej chwili jest ograniczona ze względu na to, że niewiele osób do tych miejscowości dociera. W kontekście czynników mogących wpłynąć na rozwój przedsiębiorczości, badani mówią także o dofinansowaniu unijnym, dzięki któremu będą mogli rozwinąć swoją działalność gospodarczą; ulgach dla mniejszych przedsiębiorców, a także, jak twierdzi jeden z badanych: *Może też zmiana aktów prawnych z dostępem do wody, żeby te przedsiębiorstwa mogły się rozwijać nad linią brzegową.*

Infrastruktura na terenie obszaru funkcjonalnego

W kontekście infrastruktury najważniejszym problemem jest relatywnie trudny dojazd na Mazury z innych regionów Polski, głównie z Warszawy. Jeden z badanych uważa, że brakuje autostrady na Mazury, inna osoba wypowiadała się natomiast następująco: *Nie jestem zwolenniczką budowy autostrad na Mazurach, tylko zostawieniu tych pięknych, krętych drózek, ale poprawieniu im nawierzchni, żeby w miarę płynnie i nie niszcząc sobie samochodu dojechać.*

Inwestycje drogowe w gminach należących do obszaru funkcjonalnego są kluczowe, ponieważ dobra jakość nawierzchni dróg warunkuje to, czy łatwo jest się dostać do poszczególnych miejscowości. Dotyczy to zarówno dróg prowadzących do poszczególnych miejscowości, jak i dróg

krajowych, aby można było szybko i bez utrudnień dojechać na teren obszaru funkcjonalnego z Warszawy: *Wielu turystów się zniechęca, jak ma podróżować wąskimi, dziurawymi drogami w obrębie WJM (...) Te nasze małe dróżki są też pewnym zagrożeniem... Są to drogi wąskie, kręte, zarośnięte drzewami, do których jednak większość turystów nie jest przyzwyczajona. W związku z rozwojem infrastruktury związanej z budową Małej Pętli konieczne są inwestycje drogowe i mostowe. Przedstawiciel Starostwa Powiatowego informował: I takie inwestycje są planowane właśnie w związku z projektem Pętla Mazurska. Czyli poprawa sieci dróg lokalnych i powiatowych w tym obszarze. Poprawa przepustów mostowych...*

Niezwykle istotna jest także infrastruktura wodna, w szczególności drożność kanałów, która dzięki budowie szlaku wodnego zostanie zwiększona: *Gdyby udało się faktycznie zwiększyć tę dostępność do tych miejscowości od strony wody to zdecydowanie dałoby ogromne możliwości na rozwój tych miejscowości. W to wierzymy.*

Wpływ budowy szlaku wodnego łączącego Wielkie Jeziora Mazurskie z Kanałem Augustowskim na sytuację w regionie

Prawie wszyscy badani, zarówno przedsiębiorcy, jak też władarze gmin oraz eksperci byli przekonani, że budowa planowanego szlaku wodnego jest ogromną szansą rozwojową obszaru funkcjonalnego oraz przyniesie dla regionu wiele korzyści: *Niewątpliwie będzie więcej miejsc pracy, będzie można otworzyć nowe miejsca noclegowe, nowe miejsca gastronomiczne, mariny. Uważam że jest to olbrzymi motor napędowy. Wzrośnie chociażby wartość nieruchomości wokół szlaku (...). Tutaj rozwój turystyki w każdym kierunku będzie następował.*

Dzięki temu, że przybędzie nowy szlak na Mazurach zwiększy się zainteresowanie regionem: *Ogólnie zwiększyłoby to zainteresowanie w turystyce wodnej, więc mogłoby w jakimś stopniu wpłynąć pozytywnie w naszym regionie na cały rozwój tego regionu.* Eksperti przekonują, że turyści będą chcieli poznać nowopowstały szlak na Mazurach i z pewnością wykorzystają oni stworzone dla nich możliwości. *To jest atrakcja, która przyciągnie kolejnych ludzi, którzy będą chcieli zobaczyć więcej.* Turyści oraz żeglarze przybywający na Mazury nie będą musieli pokonywać dwa razy tej samej drogi, a to uatrakcyjniłoby to rejsy po wielkich jeziorach mazurskich *(Z reguły tydzień czasu, bądź dwa tygodnie rejsu, w tej chwili powoduje to, że dopływamy do Rucianego, ewentualnie do Pisz, i musimy z powrotem wracać do Giżycka czy Węgorzewa, gdzie jest najwięcej firm czarterujących jachty. W momencie, gdy powstałaby pętla łącząca wszystkie jeziora, turyści czy osoby czarterujące jacht mogłyby jedną pętlą całe Mazury opłynąć).*

Jak dodają eksperci, obecność szlaku generowałaby konieczność obsługi uczęszczających go turystów. Zapotrzebowanie na usługi hotelarskie i restauracyjne byłoby większe, zatem przedsiębiorcy mogliby zwiększyć ofertę: *Wiadomo, że wzdłuż całego szlaku lokuje się różne miejsca usługowe, noclegowe, restauracyjne... Pod każdym względem wydłużenie szlaku jest korzystne.* Ponadto, jak dodaje jeden z przedsiębiorców: *Myślę że wszyscy na tym by zyskali, dlatego że jachtami, żaglówkami pływają ludzie którzy mają pieniądze. Jeżeli by tutaj przyjechali to zostawiliby pieniądze nie tylko w sklepach, ale także u jakichś przedsiębiorców.* Inny respondent mówi z kolei o powstaniu dużej liczby inwestycji towarzyszących, które będą związane z powstałym szlakiem wodnym: *Samo stworzenie Pętli Mazurskiej spowoduje to, że to będzie taka samonapędzająca się*

maszynka na rozwój infrastruktury takiej właśnie turystycznej (...). Zaczną powstawać porty, mariny, hotele, pensjonaty, restauracje, parkingi, wypożyczalnie sprzętów wodnych.

Budowa szlaku wodnego ma jednak nie tylko pozytywne, ale również negatywne aspekty: *Przyjedzie więcej ludzi, więc automatycznie jest większe zanieczyszczenie, będzie mniej bezpiecznie. Zatarciu może także ulec postrzeganie leżących wokół szlaku miejscowości jako cichych i spokojnych. Ten sam badany dodaje jednak: Moim zdaniem jest więcej plusów niż minusów.*

Przyszłość regionu

Zdaniem zdecydowanej większości badanych znaczenie regionu w perspektywie następnych 10 lat zdecydowanie wzrośnie. Uważają oni, że przedstawiciele gmin skupionych w OF idą w dobrym kierunku dążąc do powstania Pętli Mazurskiej.

Jeden z przedsiębiorców wypowiadał się następująco: *Znaczenie regionu wzrośnie. Pamiętam Mikołajki – dwadzieścia, trzydzieści lat temu to była to mała wioseczka, a jak to wszystko poszło... Tak samo uważam, że tak będzie tutaj, że jak będzie nowy szlak, to będzie korzystne dla wszystkich tutaj.* Inny dodaje: *Zwiększy się zainteresowanie naszym regionem nie tylko w Polsce, ale i w Europie.* Wiąże się to z faktem, że wraz z budową nowego szlaku wodnego znacznie więcej ludzi zacznie inwestować w turystykę. W rozwoju sprzyjać będą także środki unijne, które pojawią się wraz z nową perspektywą finansową Unii Europejskiej.

Respondenci prognozują zwiększenie znaczenia regionu także na podstawie dotychczasowych doświadczeń z poprzedniej dekady: *Mówię o tym, patrząc na ostatnie 10 lat, gdzie faktycznie z roku na rok jest coraz większe zainteresowanie tym regionem i faktycznie region ten się rozwija na plus cały czas i zwiększa się jego potencjał.*

Zdaniem wszystkich uczestniczących w wywiadach ekspertów znacznie wzrośnie także zapotrzebowanie na usługi turystyczne w ciągu najbliższych 10 lat. Jeden z nich mówił nawet o zapotrzebowaniu dwukrotnie wyższym. Będzie się to wiązało z pojawieniem się znacznie większej liczby jednostek pływających po jeziorach, w związku z czym konieczna jest budowa drugiego szlaku, aby nie było konieczności wprowadzania reglamentacji na korzystanie z jezior: *Skutecznym może być tutaj właśnie takie rozwiązanie, o którym rozmawiamy (poszerzenie szlaków), które spowoduje deglomerację, czyli rozrzućenie tego ruchu turystycznego bardziej w stronę Miłek, w stronę Orzysza i w stronę Etku. Czyli tworzenie nowej perspektywy... Bo inaczej zarżniemy WJM. Zanieczyścimy, zniszczymy... Stracimy to, z czego żyjemy.*

Jeden z ekspertów dodaje też, że w najbliższej dekadzie znacznie wzrośnie standard infrastruktury turystycznej: *Prawdopodobnie będą powstawały obiekty o wyższym poziomie, wyższej klasy... Tę tanią turystykę przejmie agroturystyka, a nowe hotele czy pensjonaty będą na poziomie 4-5 gwiazdek. Myślę, że chętnych do żeglowania będzie coraz więcej, a jakość i standard obiektów będzie coraz wyższy.*

Jeden z samorządowców wypowiada się z kolei następująco o przyszłości regionu: *Spodziewam się, że za 10 lat nie będziemy traktowali tego obszaru w granicach administracyjnych. Za*

10 lat cały obszar funkcjonalny Wielkie Jeziora Mazurskie będzie odgrywał znacznie większą rolę niż powiat giżycki, czy jakiegokolwiek inne jednostki administracyjne, samorządowe w swoich granicach. Obszar funkcjonalny będzie oparty o współpracę między samorządami, o realizację wspólnych inwestycji... o wspólne działania z organizacjami pozarządowymi... Za 10 lat funkcja powiatów czy gmin zmierzać będzie w stronę integracji wokół obszaru Wielkich Jezior Mazurskich. I to będzie najważniejsze.

Niektórzy uczestnicy wywiadów wyrażają jednak obawy, że choć znaczenie turystyczne wzrośnie, region może jednak osłabnąć pod względem kapitału społecznego: *Już tę tendencję widać, że młodzież kończy studia i już tutaj nie wraca, bo nie ma do czego wrócić.* Kilku badanych przedsiębiorców było z kolei przekonanych, że znaczenie regionu pozostanie bez zmian (*dlatego że ja już się przekonałam, że dla takich szarych ludzi nic się nie zmienia*). Argumentowali to ogólną, ich zdaniem złą, sytuacją społeczno-ekonomiczną w kraju: *Patrząc, jaka jest sytuacja w kraju i ile ludzi stąd ucieka, to przekłada się na wszystko.*

Charakterystyka poszczególnych miejscowości leżących wzdłuż planowanego szlaku wodnego

Miasto Giżycko

Giżycko położone jest na szlaku Wielkich Jezior Mazurskich i licząc 30 tys. mieszkańców jest jednocześnie największą miejscowością w Krainie WJM. Naturalnie pełni w związku z tym funkcje usługowe wobec innych miejscowości – posiada między innymi szpital, duże sklepy, oraz inne usługi, które nie są dostępne w mniejszych gminach. Do atutów miasta należy przede wszystkim jego dogodne położenie na bardzo atrakcyjnym terenie oraz związane z tym aspekty przyrodnicze i krajobrazowe (*dostęp z każdej strony do wody, do jezior... To jest duży atut*).

Jest to zdecydowanie miasto w największym stopniu odwiedzane przez turystów spośród wszystkich miejscowości obszaru funkcjonalnego: *Ponieważ jesteśmy w centrum tego szlaku to turyści docierają do nas cały czas od strony wodnej i lądowej.* Mocną stroną miasta jest relatywnie dobrze rozwinięta baza turystyczna (gastronomia, hotele, pola namiotowe, baza postojowa dla łodzi itp.): *Uważam, że już teraz mamy absolutnie na poziomie europejskim pensjonaty, hotele... Całą tę bazę... Również baza gastronomiczna znacznie się poprawiła.*

Sytuacja osób prowadzących w Giżycku działalność gospodarczą jest lepsza niż w innych gminach, ponieważ dzięki dogodnemu położeniu i relatywnie dużej bazie turystycznej do miasta przyjeżdża znacznie więcej turystów niż do sąsiednich miejscowości. Na jeszcze większy rozwój przedsiębiorczości, zdaniem badanych, mogłyby wpłynąć ulgi dla osób zakładających działalność gospodarczą, czy wręcz, jak sugeruje jeden z przedsiębiorców, powstanie strefy ekonomicznej.

Giżycko, podobnie, jak wiele innych miejscowości na Mazurach boryka się z problemem bezrobocia i niskiego poziomu aktywności ekonomicznej ludności. Do barier rozwojowych w mieście należy także coraz mniej wolnych miejsc pod inwestycje oraz sezonowość gospodarki, co wiąże się z faktem, że sezon turystyczny na Mazurach trwa krótko. Władze miasta poprzez organizację

poszczególnych imprez starają się wydłużyć sezon, nie jest to jednak możliwe przez cały rok (*Nie da się tego zrobić, jeśli np. spadnie nam śnieg w październiku*).

W kontekście infrastruktury dla Giżycka najważniejszym problemem jest sam dojazd na Mazury: *Dostęp do nas jest utrudniony... Brakuje nam dobrych dróg zarówno, żeby się dostać z centrum Polski, jak i z południa, czy zachodu. Słaby jest również stan infrastruktury w samym mieście i w jego okolicach, co jeden z badanych określa następująco: Mam na myśli mosty, brakuje porządnej obwodnicy Giżycka, bo ta, która jest, to jest cały czas zapchana. Mam na myśli też szlak kolejowy. Ciągle nie jest zelektryfikowana linia między Elkiem a Korszami, chociaż to jest już zapisane w nowym programowaniu unijnym. Problemem jest także relatywnie duża ilość obszarów wymagających rewitalizacji, na którą władze miasta starają się pozyskać środki unijne. Infrastruktura wodna zdaniem badanych jest natomiast bardzo przyjazna dla użytkowników: Poprawione jest dno jeziora, jeżeli chodzi o bezpieczne wpłynięcie, wyjście z portu. Nie ma tutaj jakichś niebezpiecznych niespodzianek, na które trzeba zwracać uwagę.*

Najważniejszą dla Giżycka planowaną inwestycją jest przebudowa Twierdzy Boyen, aby zabytku położonego na obszarze 30 ha uczynić centrum kulturalno-rozrywkowo-edukacyjne. Inwestycja ta ma sięgać nawet kilkuset milionów złotych. Inną inwestycją jest mazurski szlak rowerowy (projekt w ramach współpracy gmin). Władze miasta mają także pomysły na innego typu inwestycje, mianowicie parki tematyczne, parki ekologiczne, ogród botaniczny, powstanie centrum edukacyjno-naukowo-badawczego „Aqua Mazury”, w którym znajdzie się system akwariów i eko-jezioro. Istnieje także bogaty program rewitalizacji nabrzeży jezior np. rewitalizacja plaży, bazy sportów wodnych i okolic portu Eko Marina. Giżycko planuje wraz z innymi gminami WJM wprowadzić także specjalną kartę płatniczą: *Jedną kartą będzie można płacić w różnych portach... Coś takiego, jak w górach ski pass. Jeden z przedsiębiorców wspomina również o znanych sobie planach zagospodarowania części nadbrzeża łącznie z budową ścieżki rowerowej.*

Z uwagi na fakt, że Giżycko już jest na głównym szlaku, budowa Małej Pętli będzie miała zdecydowanie większy wpływ na inne miejscowości i gminy znajdujące się na jej szlaku niż na Giżycko. Niemniej jednak nowy szlak da szansę na rozwój także Giżycku: *I mimo, że np. Giżycko nie skorzystałoby wprost z tzw. Małej Pętli, to wydłuży się szlak żeglowny. To przysporzy zdecydowanie więcej turystów, którzy będą siłą rzeczy nas odwiedzać. Więcej turystów będzie mogło korzystać z naszej bogatej oferty turystycznej, kulturalnej, rozrywkowej...*

Na rozwój miasta może wpłynąć także modernizacja dróg (w szczególności poszerzenie DK nr 63 w stronę Orzysza), powstanie niedrogich portów i marin, mały ruch graniczny oraz wszelkie prace modernizujące i udrażniające szlaki wodne. Szansą też na rozwój jest także wspólna strategia 12-tu gmin „WJM 2020”: *Ta strategia połączyła nas w pewien system... Bo do tej pory każda z gmin działała odrębnie... I to stwarza bardzo duże szanse dla rozwoju tego regionu, dlatego że my mamy wspólne projekty sieciowe... Chociażby porządkowanie kanalizacji deszczowej; kontynuacja master planu dla krainy WJM, czyli cały system projektów związanych z ekologią; system ścieżek rowerowych, które połączą WJM w jeden system – dookoła WJM będzie można przejechać się rowerem, a trasa ma prowadzić przez około 300 km.*

Według respondentów znaczenie Giżycka w perspektywie kolejnych 10 lat zdecydowanie wzrośnie za sprawą dużej ilości zaplanowanych inwestycji: *Wspólnie z sąsiednimi gminami będą to inwestycje na około miliard złotych.*

Gmina Giżycko

Bystry

Bystry to miejscowość satelicka Giżycka. Jak wypowiada się jeden z respondentów: *W pewnym sensie taka miejscowość popegeerowska. Jest to takie osiedle bloków, gdzie jest duże skupisko ludzi (...). Trudno tutaj mówić o potencjale. Jest to typowe środowisko ludzi pracujących, najczęściej dojeżdżających do pracy do Giżycka.* Bystry posiada możliwości rozwoju w kontekście branży turystycznej, ponieważ jest położone blisko Jeziora Niegocin. Atutem są w związku z tym walory krajobrazowe i przyrodnicze okolice.

Infrastruktura drogowa jest poważnym problemem, ale infrastruktura użytkowa w gminie Giżycko jest w relatywnie dobrym stanie: *W ostatnich latach powstało bardzo dużo obiektów, które ten wizerunek gminy bardzo poprawiają.* Barierą rozwojową tej, jak i innych miejscowości gminy Giżycko jest słaba jakość nawierzchni drogowej w okolicy, a także ubogi rynek pracy: *Przed wszystkim jest to problem dla młodych ludzi, którzy wyjeżdżają stąd na studia wyższe i już nie chcą wracać, bo nie mają praktycznie żadnych szans na dobrą pracę.*

Inwestycją, która jest planowana w Bystrym jest zagospodarowanie oczka wodnego, znajdującego się przy drodze: *Planujemy tam zrobić takie miejsce rekreacyjne. Rozpoczniemy inwestycje już w tym roku, ponieważ udało nam się na to pozyskać fundusze unijne.* W kontekście infrastruktury użytkowej, władze gminy starają się także, by miejscowość miała pełen dostęp do prądu i kanalizacji.

Gajewo

Gajewo to duże osiedle, w większości osiedle domków jednorodzinnych, mające charakter „sypialni” Giżycka: *Jest to takie spokojne miejsce, gdzie można sobie żyć i mieszkać, a pracować np. w Giżycku.* Atutem jest spokojna okolica oraz walory krajobrazowe. Jest ono miejscowością posiadającą potencjał rozwojowy, jednak nie w kierunku turystyki: *Na terenie Gajewa powstaje coraz więcej domków jednorodzinnych. Coraz więcej mieszkańców Giżycka przenosi się właśnie do Gajewa. W tym kierunku potencjał Gajewa jest dość duży.*

Sytuacja osób prowadzących działalność gospodarczą związaną z turystyką jest porównywalna, jak w innych częściach regionu (*Normalnie, tak ja wszędzie, trudne do określenia. Problemów nie ma*). Do problemów Gajewa należy natomiast mała liczba miejsc pracy oraz słabo rozbudowana infrastruktura drogowa.

Gmina Miłki

Kleszczewo

Kleszczewo to relatywnie duża miejscowość na tle gminy Miłki, w której mieszka ponad 300 mieszkańców. Ma ona w większości charakter rolniczy, choć widać tendencję przebranżawiania się w kierunku turystyki. Położenie nad jeziorem Wojnowo i długa linia brzegowa warunkują duży potencjał turystyczny.

Miejscowość ta nie posiada dużego zaplecza turystycznego – *Tylko dwie czy trzy osoby mają agroturystykę, my mamy agroturystykę i port.* Osoby prowadzące działalność gospodarczą zlokalizowane są wyłącznie nad jeziorem i w większości udostępniają tzw. „domki turystyczne”. Miejscowość tę charakteryzuje także brak zgiełku obecnego w większych kurortach mazurskich. Pobyt turystyczny w Kleszczewie wybierany jest przez osoby, które oczekują ciszy i spokoju. Jeden z przedsiębiorców mówi: *słyszę, że turyści chcą mieć takie miejsca jak u nas – cisza i spokój.*

Sytuacja osób prowadzących działalność gospodarczą została oceniona dobrze przy jednoczesnym wyrażeniu nadziei, że gdy powstanie szlak wodny, turystów będzie jeszcze więcej. Barierą jest fakt, że na jeziorze Wojnowo jest mniej jednostek pływających niż na innych jeziorach, w związku z tym też mniej turystów korzysta z przygotowanej dla nich infrastruktury. Udrożnienie szlaku oraz zwiększenie dostępności jeziora dla większych jednostek pływających wpłynie pozytywnie na rozwój turystyki, a tym na samym rozwój branży okołoturystycznej w Kleszczewie. Jest to zdecydowanie najważniejsza inwestycja dla rozwoju miejscowości. Dzięki budowie planowanego szlaku wodnego zyska zarówno wieś, jak i działający się w niej przedsiębiorcy: *Jak będzie ten szlak, to wiadomo, że nasza firma zyska, bo będziemy mieli więcej jednostek pływających, żeglarzy itd. Jeżeli ta pętla będzie, to każdy będzie chciał się zorientować, zobaczyć, jak to funkcjonuje, jak ta pętla działa.*

Infrastruktura komunikacyjna w Kleszczewie została oceniona wysoko: *Dostęp do mojej miejscowości jest bardzo dobry, nawet tą drogą wodną jest bardzo dobry. Połączenia do Mikołajek, czy do Rynu, czy do Giżycka są bardzo dobre.*

Miłki

Sytuacja osób prowadzących działalność gospodarczą została oceniona pozytywnie (*U nas w sezonie, mogę powiedzieć, że nie narzekamy*), jednak, zdaniem badanych, jest ona gorsza niż w sąsiednich miejscowościach z uwagi na większą odległość od jeziora.

W kontekście infrastruktury badani informowali, że drogi dojazdowe do Miłek wymagają remontu, a chodnik we wsi jest niedokończony. Problemem w tym kontekście jest także fakt, że: *są rolnicy, którzy żyją z krów i gonią te krowy po asfalcie, krowy paskudzą, a goście muszą po tym chodzić.* Droga wodna z kolei nie jest funkcjonalna: *Ze strony Niegocin-Wojnowo jest bardzo wąski most, kamienie są wysoko ponad wodą; jakby iść na nogach i ciągnąć łódź, to człowiek by przepłynął, a w inny sposób – nie.*

Plany inwestycyjne, o jakich posiadają wiedzę badani dotyczą kwestii budowy kanalizacji: *Na kanalizację nie możemy się doczekać, już miało być w zeszłym roku, najpóźniej teraz na wiosnę, no*

i ucichło wszystko. Badani wskazują, że aby miejscowość mogła się rozwijać wskazane jest, aby gmina zbudowała publiczną plażę lub pomost do jeziora. Oprócz tego istotne jest, aby w Miłkach powstał choć jeden porządnny sklep.

Zdaniem przedsiębiorcy zajmującego się agroturystyką, który wziął udział w badaniu, budowa szlaku wodnego łączącego Wielkie Jeziora Mazurskie z Kanałem Augustowski nie wpłynie pozytywnie na rozwój turystyki w Miłkach, ponieważ: *dużo gości przyjeżdża, dlatego, że tu u nas jest strefa cisy i bardzo są z tego zadowoleni, że nie ma tych silników warczących. A jak przekopią kanał, to te żaglówki będą pływały, będą silniki (...). Wiem że w Rydzewie jest szlak tych żaglówek no i oni przed boją brudy zostawiają, bo oni śpią na nich... To jak taka agroturystyka zarobi? Nie zarobi.*

Przykop

Miejscowość w znacznej części rolnicza, ale: *w 50% jest miejscowością turystyczną – jest tam jeden duży obiekt typowo turystyczny i kilka mniejszych.* Przykop posiada potencjał do dalszego rozwoju turystyki w związku z położeniem nad jeziorem i atrakcyjnymi walorami krajobrazowymi. W chwili obecnej wciąż jest jednak miejscowością cichą i spokojną, a w związku z odległością od głównego szlaku wodnego także nieco odizolowaną.

Sytuacja osób prowadzących działalność gospodarczą określona została jako słaba. Jeden z przedsiębiorców informuje, że: *jest bardzo ciężka walka o turystę w tym regionie.* Sytuacja ta jest wręcz gorsza niż w innych miejscowościach, ponieważ Przykop nie jest przy głównym szlaku.

Pozytywny wpływ na rozwój wsi z pewnością miałoby uruchomienie omawianej drogi wodnej, a także zwiększenie żeglowności Jeziora Buwełno, nad którym jest położona: *zwiększona dostępność, co zwiększy automatycznie liczbę turystów, dla których, z kolei, będzie się opłacało podejmować jakieś przedsięwzięcia i inwestycje, które zaspokajałyby potrzeby tej grupy.* Otwarcie szlaku wodnego łączącego Wielkie Jeziora Mazurskie z Kanałem Augustowskim przyczyni się także do rozwoju przedsiębiorczości na terenie wsi: *Jeżeli droga wodna będzie uruchomiona, to ja na pewno będę się rozwijać, jeżeli nie będzie, to ja zatrzymam się na tym poziomie.*

W kontekście infrastruktury, badani twierdzą, że do Przykopu łatwo jest trafić drogą lądową, choć żeglowność jeziora jest ograniczona.

Marcinowa Wola

Marcinowa Wola określona została jako wieś typowo rolnicza, w której jednak pojawiły się już obiekty turystyczne: *Jest już jeden pensjonat i kilka kwater agroturystycznych.*

Długa linia brzegowa oraz publiczne tereny dostępu do jezior sprawiają, że możliwości w kierunku rozwoju turystycznego są bardzo duże. Atutem Marcinowej Woli jest przede wszystkim *ładne i czyste jezioro*, nad którym jest położona, ciekawy krajobraz, a także fakt, że jest to obszar cichy i spokojny, co przyciąga tych turystów, którzy stronią od zgiełku.

Sytuacja osób prowadzących działalność gospodarczą jest gorsza niż w miejscowościach znajdujących się przy głównym szlaku (np. w Rydzewie), ponieważ Marcinowa Wola położona jest na uboczu, a liczba turystów jest niewielka. Choć osoby zajmujące się branżą turystyczną są przygotowane na przyjazd turystów, ich liczba zamiast wzrastać – maleje. Wiąże się z tym także kwestia małego rozreklamowania regionu. Zdaniem jednego z przedsiębiorców, budowa planowanego szlaku wodnego udrożniłaby ruch na jeziorze i zwiększyła liczbę turystów.

Podstawową wskazywaną barierą rozwoju przedsiębiorczości jest duży podatek od nieruchomości, ponieważ *w turystyce to zarabia się to w najlepszym razie pół roku*. Na przykład obłożenie miejsc noclegowych w pensjonacie w sezonie zimowym, a nawet wczesnowiosennym oraz późnojesiennym nie przekracza poziomu rentowności. Oprócz tego barierą jest zły stan nawierzchni dróg, a także zaniedbane drogi dojazdowe do lasu.

Na rozwój branży turystycznej mogłoby wpłynąć na przykład zbudowanie ogólnodostępnej plaży w środku wsi, ponieważ spowodowałoby to zwiększenie zainteresowania ze strony turystów. W tym kontekście ważny jest również rozwój komunikacji i poprawa jakości dróg, ponieważ obecnie pomiędzy Marcinową Wolą, a Miłkami znajduje się droga szutrowa. Podobnie, jak w przypadku innych miejscowości OF, szansą rozwoju przedsiębiorczości jest zwiększenie się liczby turystów na jeziorach Wojnowo i Buwełno poprzez podniesienie liczby dostępnych tam atrakcji dla żeglarzy: *Sami to my wykorzystujemy tę ciszę, spokój i tak dalej, ale to nie wszystko. Jest część ludzi, która potrzebuje spokoju i ciszy, a część, która chce, żeby były jakieś atrakcje*. Szansą byłby ponadto remont drogi do Miłek oraz budowa ścieżek rowerowych (*Niby są te drogi, ale tak naprawdę to nie są przygotowane do jazdy na rowerze*).

Badani negatywnie ocenili infrastrukturę komunikacyjną w Marcinowej Woli, szczególnie w kontekście jakości dróg dojazdowych, zarówno od strony Miłek (*droga z Marcinowej Woli do Miłek jest po sto metrów rocznie modernizowana, trzeba będzie czekać kilka lat zanim to zrobią*), jak też od strony miejscowości Cierzpięty – odcinek ten jest w złym stanie, a jego pokonanie jest konieczne, aby dotrzeć do DK16.

Budowa szlaku wodnego z pewnością będzie miała pozytywny wpływ na rozwój miejscowości. Jeden z badanych przedsiębiorców przekonuje, że miejscowość dzięki budowie szlaku wodnego rozwinie się, a *ludzie tym bardziej zauważą że można żyć z turystyki*.

Gmina Orzysz

Cierzpięty

Jest to wieś, która, choć ma głównie charakter rolniczy, ma też duży potencjał turystyczny, szczególnie agroturystyczny, ponieważ znajduje się na południowym krańcu Jeziora Buwełno. Podstawowym atutem miejscowości jest jej położenie i wiążące się z tym walory przyrodnicze i krajobrazowe: *Są to piękne tereny. Ale niestety nie ma tam połączenia z Wielkimi Jeziorami Mazurskimi*. Atutem jest także dostępność komunikacyjna związana z bliskością dróg krajowych nr 16 i 63.

Główne problemy Cierzpiąt są podobne do tych doświadczanych przez inne miejscowości w gminie: duże bezrobocie oraz brak połączenia z resztą obszaru Wielkich Jezior Mazurskich. W kontekście infrastruktury, badani stwierdzili, że dobrej jakości jest odcinek drogi do miejscowości Góra, w złym stanie natomiast do Marcinowej Woli. Dodawali ponadto, że budowa omawianego szlaku wodnego miałaby bardzo duży pozytywny wpływ na rozwój miejscowości.

Ublik

Ublik określony został jako miejscowość, która ma: *bardzo urokliwie położenie nad jeziorem. Piękne, zalesione miejsce, ma bardzo ładne pagórki.* Miejscowość posiada potencjał oraz możliwości przyciągania turystów i organizowania im atrakcji i z pewnością będzie się rozwijała w kierunku turystycznym, ponieważ poza walorami krajobrazowymi atutem Ublik jest relatywnie dobrze rozwinięta baza turystyczna, w której skład wchodzi przede wszystkim dwa duże ośrodki – powstały w zabudowaniach pałacowych Hotel Ublik oraz Ośrodek Wczasowy Politechniki Warszawskiej. Znajduje się tam również stadnina koni. Mimo tej bazy ruch turystyczny w miejscowości nie jest duży. Jak wypowiada się jeden z badanych: *Tam trafiają turyści, którzy już byli, sprawdzili tę ofertę i wracają. Natomiast nie jest to jeszcze taki ruch turystyczny (...), tylko dla osób, które już znają tę ofertę i wracają, albo ktoś im poleci to miejsce.*

Aby Ublik mógł się dalej rozwijać, potrzebna jest większa promocja tego miejsca. Ponadto powstanie Małej Pętli, podobnie jak dla całego OF byłoby silnym bodźcem napędzającym rozwój miejscowości.

Infrastruktura drogowa jest podstawowym problemem Ublik – dojazd do miejscowości jest bardzo trudny: *do Ublika to jest droga żwirowa z pewnymi odcinkami z płyt betonowych... I ja np. jadąc tam po raz pierwszy do tego eleganckiego Hotelu Ublik, kilkakrotnie zastanawiałam się, czy w dobrą drogę wjechałam. Bo jest to żwirówka w lesie z wielkimi dziurami... Tak nie powinno być...*

Góra

Góra to wieś położona w pobliżu Jeziora Tyrkło, która z pewnością mogłaby zyskać na znaczeniu w przypadku budowy Małej Pętli.

Problemem miejscowości jest wysypisko śmieci, z którym jednak władze gminy mają nadzieję się uporać w krótkim czasie. Wysypisko zostało już zamknięte, dzięki czemu teraz: *mieszkańcy nie skarżą się już na fruwające śmieci.*

Okartowo

Okartowo to wieś, której głównym atutem jest bardzo korzystne położenie – u wejścia do jeziora Tyrkło, a jednocześnie na trasie drogi krajowej nr 16, co warunkuje łatwy dostęp komunikacyjny do tej miejscowości, zarówno od strony drogowej, jak i wodnej.

Na rozwój miejscowości najbardziej pozytywnie mogłaby wpłynąć budowa planowanego szlaku wodnego, która przyciągnęłaby do Okartowa nowych turystów, a także przebudowa DK 16.

Orzysz

Orzysz scharakteryzowany został jako miasto, w którym jednym z głównych pracodawców jest wojsko. Miasto boryka się bowiem z „wojskową przeszłością” – potencjał turystyczny przez długi czas był blokowany ze względu na lokalizację jednostki wojskowej i dopiero ostatnie lata pozwoliły go odblokować.

Atutem i czynnikiem decydującym o potencjale jest centralne położenie (*Miasto na skrzyżowaniu dwóch dróg krajowych: 16 i 63*), a tym samym fakt, że do Orzysza łatwo jest dojechać. Mocną stroną miasta, jak i całego OF jest także przyroda: *Mamy tutaj naprawdę piękne krajobrazy, jeziora, lasy...* Jeden z badanych przedsiębiorców wspomina ponadto, że: *Plusem jest to, że Orzysz się rozwija, idzie to powoli, ale w dobrym kierunku.* Rozwój w branży turystycznej dotyczy przede wszystkim spływów kajakowych, ponieważ rzeki Orzysza są czyszczone, a turyści je sobie chwalą. Szansą dla miasta są także plany wojska dotyczące budowy zaplecza infrastrukturalnego i mieszkań w mieście.

Sytuacja osób prowadzących w Orzyszu działalność gospodarczą związaną z turystyką była określana różnie. Część badanych twierdziła, że jest *niezła, a firmy się rozwijają*, inni natomiast twierdzili, że sytuacja nie jest dobra, szczególnie w porównaniu z większymi miastami regionu (Ełk, Giżycko), a także z miejscowościami w większym stopniu nastawionymi na turystykę (Mikołajki, Ruciane-Nida) – *U nas jest największe bezrobocie w naszym rejonie, nie ma pracy, wszystkie zakłady polikwidowane, nie ma żadnego wysiłku ze strony gminy, żeby coś robić w sensie poprawy.* O specyfice Orzysza stanowi też inny rodzaj przyjeżdżających turystów niż w przypadku kurortów na głównym szlaku: *Klient tutaj nie jest bogaty, więc tej oferty nie można zrobić takiej, jak w Rucianej, czy w Mikołajkach.*

Podstawową barierą prowadzenia biznesu oraz barierą rozwoju miasta jest niewystarczająca liczba turystów, która, zdaniem badanych, sukcesywnie się zmniejsza (*Z roku na rok mniejsza ilość klientów*). Mała liczba turystów ściśle związana jest również z małą bazą turystyczną (noclegową i gastronomiczną) w mieście. Istniejąca w mieście branża gastronomiczna bazuje głównie na turystach, nie byłaby w stanie się utrzymać bazując tylko na mieszkańcach Orzysza. Ponadto w mieście brakuje portu, przystani, co nie zachęca turystów. Niedostatki w infrastruktury turystycznej i niewielka liczba miejsc noclegowych o dobrym standardzie sprawiają, że: *Nasza miejscowość jest omijana szerokim łukiem, tutaj każdy trafia z przypadku, bo jedzie do Mrągowo, Giżycka, gdzieś tam, to na pięć minut wpada, zje obiad. Nie ma infrastruktury, sklepów, nie ma noclegów porządných, nie ma pensjonatów.*

Barierą rozwojową jest także relatywnie duże bezrobocie: *Tak naprawdę jedynym pracodawcą jest wojsko. Wszyscy mieszkańcy, którzy u nas mają pracę, to pracują w strefie budżetowej... Jest to wojsko, urząd i szkoły.* Utrudnieniem dla osób prowadzących działalność gospodarczą w branży turystycznej jest także konkurencja ze strony osób prywatnych: *Każdy domek wynajmuje pokoje – nie prowadzi działalności, robi to na dziko, więc obniża ceny.* Barierą, o jakiej

wspominają badani są też wysokie opłaty i podatki. Problemem wizerunkowym miasta jest też stojący w centrum niezagospodarowany hotel, ponieważ nie ma inwestora, który chciałby się tym zająć.

W Orzyszu skupia się też większość inwestycji realizowanych w gminie, z których najważniejszą w kontekście turystyki jest budowa dużego hotelu nad Jeziorem Orzysz. Trwają także inne inwestycje budowlane finansowane w dużej części przez agencje wojskowe, m.in. mieszkania dla żołnierzy oraz inwestycje na terenie jednostki wojskowej, do której mają zostać przeniesione główne siły dowodzące z Giżycka. Obecnie prowadzona jest także budowa bazy sportowej oraz rewitalizacja placu w centrum miasta i terenów zlokalizowanych nad rzeką. Przedstawiciel władz gminy informuje przy tym: *Chcemy stworzyć takie miejsca rekreacji, odpoczynku i jakiejs aktywności dla mieszkańców właśnie wzdłuż rzeki*. Mówiąc o znanych sobie planach inwestycyjnych jeden z badanych poinformował także o spalarni, która byłaby niechętnie przyjęta przez mieszkańców, w związku z czym sprawa ucichła.

Infrastruktura drogowa była generalnie krytykowana przez badanych, szczególnie w kontekście jakości nawierzchni dróg łączących Orzysz z poszczególnymi miejscowościami obszaru funkcjonalnego. Choć do Orzysza łatwo jest dojechać z uwagi na położenie na skrzyżowaniu dwóch dróg krajowych, połączenia z większymi ośrodkami miejskimi są trudne (brakuje połączenia Ełk-Olsztyn). Aby poprawić infrastrukturę ważna byłaby w szczególności przebudowa drogi krajowej numer 16, ponieważ jej stan w chwili obecnej nie jest najlepszy. Czynnikiem pozytywnym jest natomiast regularne połączenie autobusowe z Warszawą. Infrastruktura drogowa w ramach samego miasta jest dobra: *Na plażę dojazd jest, parkingi są na plaży, spokojnie można dojechać. Ale jeśli turystów będzie więcej, to może to być wszystko za mało*. Infrastruktura wodna wymaga modernizacji. Istniejący kanał Orzysz musi być pogłębiony, bowiem obecnie mimo, że jest on czyszczony, nie można przepłynąć łodzią silnikową.

W celu rozwoju miasta konieczne jest połączenie drogi wodnej z innymi dojazdami, pogłębienie kanału Orzysz i budowa odpowiedniej przystani. Należy, zdaniem badanych, skupić się także na poprawie nawierzchni dróg lokalnych i zwiększeniu liczby miejsc noclegowych, gdyż brakuje hoteli i pensjonatów. Powinny też powstać obiekty oraz inicjatywy przyciągające turystów. Jeden z badanych przedsiębiorców podaje następujący przykład: *Moim zdaniem cała droga na plażę, która jest w Orzyszu, powinna być deptakiem. Myślę że to by było takim fajnym miejscem i dla turystów i dla mieszkańców (...). Jakies stragany tak, jak w Mikołajkach z jakimiś pierdołami, typu pamiątki. Ludzie tego folkloru szukają, a tutaj tego nie ma*. Jeden z badanych w kontekście perspektyw rozwoju miasta mówił, że dobrze sprawdziłby się przemysł przetwórczy z uwagi na dużą ilość owoców, warzyw i runa leśnego.

Jako że zdecydowana większość turystów to użytkownicy szlaków wodnych, budowa szlaku łączącego Wielkie Jeziora Mazurskie z Kanałem Augustowskim z pewnością wpłynie na rozwój całej infrastruktury okoturystycznej, a tym samym na rozwój przedsiębiorczości w mieście: *Zarówno zwiększy liczbę turystów, jak i małych inwestycji związanych z ich obsługą*. Inny badany podsumowuje to słowami: *nam ten szlak jest bardzo, bardzo potrzebny. Jeśli chodzi o położenie tych szlaków to my marzymy o czymś takim*.

Załączniki – narzędzia badawcze

Załącznik 1. Scenariusz indywidualnego wywiadu pogłębionego z przedsiębiorcami

Wprowadzenie <ul style="list-style-type: none"> Przywitanie respondenta; podziękowanie za zgodę na udział w badaniu. Przedstawienie ogólnego zarysu badania: <i>Badanie jest realizowane na zlecenie Gminy Orzysz i ma na celu analizę obszaru funkcjonalnego „Pętla Mazurska”.</i> Zapewnienie o anonimowości. 	
L.p.	Pytania (obszary tematyczne), które zostaną poruszone i pogłębione w toku rozmowy, a także dostosowane do specyfiki działalności respondenta
1.	Proszę powiedzieć, jaka, ogólnie rzecz biorąc, jest sytuacja osób prowadzących działalność gospodarczą w Pana/Pani miejscowości?
2.	Czy ta sytuacja jest lepsza, czy też gorsza na tle sąsiednich miejscowości i sąsiednich gmin? Dlaczego?
3.	Jakie są bariery prowadzenia biznesu w Pana/Pani miejscowości?
4.	Jakie są atuty prowadzenia biznesu w Pana/Pani miejscowości?
5.	Jakie czynniki mogłyby pozytywnie wpłynąć na rozwój przedsiębiorczości w Pana/Pani miejscowości?
6.	Jakie widzi Pan/Pani perspektywy rozwoju dla swojej działalności gospodarczej?
7.	Czy znane są Panu/Pani jakieś plany inwestycyjne, które mają być realizowane w Pana/Pani miejscowości? Jakie będą to inwestycje?
8.	Jak Pan/Pani ocenia infrastrukturę komunikacyjną (lądową i wodną) w okolicy Pana/Pani miejscowości?
9.	Jakie działania są najważniejsze dla rozwoju regionu? Jakie inwestycje w największym stopniu mogą przyczynić się do rozwoju Pana/Pani miejscowości i gminy?
10.	Jak Pan/Pani uważa, jaki byłby wpływ budowy szlaku wodnego łączącego Wielkie Jeziora Mazurskie z Kanałem Augustowskim na rozwój przedsiębiorczości w Pana/Pani miejscowości?
11.	Czy budowa wspomnianego szlaku wodnego miałaby wpływ na rozwój turystyki w Pana/Pani miejscowości? Jaki byłby to wpływ?
12.	Jak Pan/Pani wyobraża sobie swoją miejscowość i swoją gminę za 10 lat? Co zmieni się przez ten czas? Czy Pani/Pana zdaniem znaczenie regionu wzrośnie, czy osłabnie?
Zakończenie <ul style="list-style-type: none"> Podsumowanie rozmowy; wyklarowanie najważniejszych wniosków. Podziękowanie za rozmowę. 	

Załącznik 2. Scenariusz indywidualnego wywiadu pogłębionego z władzami gmin i powiatów

	<p>Wprowadzenie</p> <ul style="list-style-type: none"> Przywitanie respondenta; podziękowanie za zgodę na udział w badaniu. Przedstawienie ogólnego zarysu badania: <p><i>Badanie jest realizowane na zlecenie Gminy Orzysz i ma na celu analizę obszaru funkcjonalnego „Pętla Mazurska”.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Zapewnienie o anonimowości.
L.p.	<p>Pytania (obszary tematyczne), które zostaną poruszone i pogłębione w toku rozmowy, a także dostosowane do specyfiki działalności respondenta</p> <p>Pytania dla przedstawiciela danej gminy dotyczą konkretnych miejscowości znajdujących się na jej terenie, tj.:</p> <p>Miasto Giżycko</p> <p>a) Giżycko</p> <p>Gmina Giżycko</p> <p>a) Bystry b) Grajwo</p> <p>Gmina Miłki</p> <p>a) Ruda b) Kleszczewo c) Miłki d) Przykop e) Marcinowa Wola f) Konopki Wielkie</p> <p>Gmina i Miasto Orzysz</p> <p>a) Cierzpięty b) Ublik c) Góra d) Okartowo e) Orzysz</p> <p><i>Każde z pytań należy odnieść do każdej z ww. miejscowości.</i></p>
1.	Jak Pan/Pani ocenia potencjał rozwojowy gminy/regionu?
2.	Jak Pan/Pani ocenia wpływ budowy szlaku wodnego łączącego Wielkie Jeziora Mazurskie z kanałem Augustowskim na rozwój gminy/regionu?

3.	<p>Porozmawiajmy na temat poszczególnych miejscowości leżących wzdłuż szlaku wodnego tzw. Małej Pętli Mazurskiej.</p> <p>Jaki jest profil poszczególnych miejscowości:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) <i>miejscowość pierwsza</i> b) <i>miejscowość druga</i> c) <i>itp.</i>
4.	<p>Jaki jest potencjał poszczególnych miejscowości:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) <i>miejscowość pierwsza</i> b) <i>miejscowość druga</i> c) <i>itp.</i>
5.	<p>Jakie są bariery rozwoju i największe problemy poszczególnych miejscowości:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) <i>miejscowość pierwsza</i> b) <i>miejscowość druga</i> c) <i>itp.</i>
6.	<p>Jakie są atuty poszczególnych miejscowości:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) <i>miejscowość pierwsza</i> b) <i>miejscowość druga</i> c) <i>itp.</i>
7.	<p>Jakie czynniki mogłyby pozytywnie wpłynąć na rozwój poszczególnych miejscowości:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) <i>miejscowość pierwsza</i> b) <i>miejscowość druga</i> c) <i>itp.</i>
8.	<p>Jaki inwestycje są planowane w poszczególnych miejscowościach:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) <i>miejscowość pierwsza</i> b) <i>miejscowość druga</i> c) <i>itp.</i>
9.	<p>Jak Pan/Pani wyobraża sobie swoją gminę/region za 10 lat? Co zmieni się przez ten czas? Czy Pani/Pana zdaniem znaczenie regionu wzrośnie, czy osłabnie?</p>
<p>Zakończenie</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Podsumowanie rozmowy; wyklarowanie najważniejszych wniosków. ▪ Podziękowanie za rozmowę. 	

Załącznik 3. Scenariusz wywiadu eksperckiego

Wprowadzenie <ul style="list-style-type: none"> Przywitanie respondenta; podziękowanie za zgodę na udział w badaniu. Przedstawienie ogólnego zarysu badania: <i>Badanie jest realizowane na zlecenie Gminy Orzysz i ma na celu analizę obszaru funkcjonalnego „Pętla Mazurska”.</i> <ul style="list-style-type: none"> Przedstawienie ogólnych założeń projektu budowy szlaku wodnego łączącego Wielkie Jeziora Mazurskie z Kanałem Augustowskim i informacji o obszarze funkcjonalnym „Pętla Mazurska”, do którego odnosić się będą pytania. Zapewnienie o anonimowości. 	
L.p.	Pytania (obszary tematyczne), które zostaną poruszone i pogłębione w toku rozmowy, a także dostosowane do specyfiki działalności respondenta
1.	Co decyduje o atrakcyjności turystycznej obszaru funkcjonalnego „Pętla Mazurska”?
2.	Jak obecnie przedstawia się sytuacja branży turystycznej na tym obszarze?
3.	Czy ta sytuacja jest lepsza, czy też gorsza na tle sąsiednich gmin? Dlaczego?
4.	Jak Pan/Pani ocenia infrastrukturę i zaplecze turystyczne na tym obszarze?
5.	Jakie są perspektywy rozwoju turystyki na tym obszarze?
6.	Jakie czynniki mogłyby pozytywnie wpłynąć na rozwój turystyki na tym obszarze?
7.	Jakie działania są najważniejsze dla rozwoju tego regionu, aby wspomóc rozwój turystyki? Jakie inwestycje w największym stopniu mogą przyczynić się do rozwoju turystyki?
8.	Jak Pan/Pani uważa, jaki byłby wpływ budowy szlaku wodnego łączącego Wielkie Jeziora Mazurskie z Kanałem Augustowskim na rozwój na rozwój tego obszaru?
9.	W jakim stopniu budowa wspomnianego szlaku wodnego wpłynęłaby na rozwój turystyki na obszarze funkcjonalnym „Pętla Mazurska”?
10.	W jaki sposób może zmienić się atrakcyjność turystyczna obszaru funkcjonalnego „Pętla Mazurska” dzięki budowie wspomnianego szlaku wodnego?
11.	W jaki sposób budowa szlaku wodnego łączącego Wielkie Jeziora Mazurskie z Pojezierzem Ełckim i Kanałem Augustowskim wpłynie na skalę przyszłych inwestycji na terenie obszaru funkcjonalnego „Pętla Mazurska”?
12.	Jak Pana/Pani zdaniem będzie wyglądało zapotrzebowanie na usługi turystyczne na terenie Wielkich Jezior Mazurskich za 10 lat?
Zakończenie <ul style="list-style-type: none"> Podsumowanie rozmowy; wyklarowanie najważniejszych wniosków. Podziękowanie za rozmowę. 	